

EMPAITAR DAMIÀ BARDERA

Bardera és Txékhov de tornada de tot

Va ser Italo Calvino qui parlà de la novel·la com a espectacle, que “té com a primera regla deixar de remetre a una història, o a un món, exterior a les seves pròpies pàgines, i el lector queda subjecte a seguir només el desenvolupament de l’escriptura, el text en l’acte de la seva redacció”. Va ser Samuel Beckett qui, sobre *Finnegans Wake* de James Joyce, va dir que “aquí la forma és el contingut, el contingut és la forma. La seva escriptura no tracta sobre res, és alguna cosa per ella mateixa”. És Peter Ortner qui, parlant d’Anton Txékhov, diu: “Com en molts dels contes que em són imprescindibles, aparentment no hi passa gran cosa, almenys en la superfície.” És Gonçalo M. Tavares qui a l’inici del seu *El senyor Brecht i l’èxit* escriu: “Tot i que la sala estava pràcticament buida, el senyor Brecht va començar a explicar aquestes històries.”

Invoco tots aquests senyors per traçar un quadrat on encabir Damià Bardera, encabir-l’hi només una estona, l’estona que duraran aquestes ratlles, perquè Bardera és un escriptor inquiet, no es deixa atrapar, el lector l’ha d’empaitar.

La novel·la com a espectacle. Calvino estic segura que ens acceptarà també el conte com a espectacle. I no em remeto a l’espectacle perquè el darrer llibre de contes de Bardera tingui “format teatral”. Espectacle perquè llegint assisteixes a l’acte d’escriure, perquè el llibre s’acaba d’escriure quan el llegeixes, perquè l’autor no et diu seu que t’explico una història, et diu seu que ens explicarem una història, tan senzill i tan complex com això.

L’escriptura per ella mateixa. No es pot llegir *S’obre el teló* de Damià Bardera (la Segona Perifèria, 2023) sense pensar en Beckett. “Telegrames pòstums de Beckett”, diu Ponç Puigdevall que són aquests relats de Bardera. Escenes breus que tracten sobre res d’aquella manera que fa que res acabi sent tot, que com

menys “contingut” més teca, més feina per al lector, per al lector que es vulgui moure per empaitar Bardera.

No hi passa gran cosa. Bardera és Txékhov de tornada de tot, en aquest sentit. Ell ha observat i ho ha girat. La realitat no la retrata com a observador, no l’analitza, tot això ja ho ha fet abans d’escriure, ell la gira, hi juga, la desmunta, en treu peces, les aïlla i escriu a partir d’aquí. I escriu i vol que el lector vegi que escriu, que vegi com escriu, però no explica ni aspira que se sàpiga per què escriu. El pitjor que es pot fer amb la seva narrativa és buscar-hi la intenció, això seria insultar-lo, que en Bardera no hi ha mitges tintes.

I Bardera és aquest Brecht de Tavares, que veu la sala buida però això no l’atura, no l’atura, no li fa perdre gas, no s’emprenya, o si s’emprenya ho destil·la en l’escriptura, que amb el temps pren una forma més macerada, més rumiada, i també més asèptica. Però els que hi som, a la sala, vivim en un astorament constant, perquè Damià Bardera ens fascina, no abandonariem mai la sala, senyor Brecht, i subscrivim el que escriu Mònica Batet al pròleg de *S’obre el teló*: “Com a lectora no deixa de sorprendre’m que la literatura catalana no aposti més per la imaginació. Jo vull que l’autor em porti per camins boscosos i de difícil sortida. Vull ficció i no tanta realitat. Vull una frase ben mesurada en lloc de sobrecarregada. I tot això que vull ho trobo en la narrativa de Damià Bardera.”

Quan demanem ficció, no demanem distracció, no té res a veure amb l’anguniosa cultura de l’entreteniment, demanem l’espectacle de la novel·la que deia Calvino, demanem que l’autor engegui la versemblança a prendre vent i escrigui teatre fallit, teatre impossible, que no és teatre, que són contes dins de closques teatrals, el tall és conte. Teatre fallit? Teatre impossible? Més aviat teatre que no es pot representar, que no es pot representar com es representa el teatre, dalt de l’escenari, amb actors i tota la pesca. No es pot representar? Jo crec que sí, hi ha un lloc on es pot representar, l’escenari és el lector, el lector que estigui disposat a empaitar Bardera.

Això d’empaitar Bardera potser pot fer pensar que és difícil atrapar-lo. No va per aquí. No l’has d’atrapar. Tenim la versemblança volant lluny de la puntada de

peu que li acabem de clavar. Tenim el relat espectacle. Tenim l'escriptura omplint-ho tot ella sola. Tenim que no hi passa gran cosa. Tenim la sala mig buida. I tenim Damià Bardera disposat a fer com el senyor Brecht de Tavares, a començar a explicar històries. Per què ens les explica? Què ens vol dir? Aquestes preguntes són vostres, no seves, són cosa vostra. Ell escriu, explica, i vosaltres, els lectors, en sou espectadors. Espectadors d'un teatre que se us representa a dins, sou el continent i el contingut, hi feu molts papers. Bardera escriu confiant en vosaltres, en la vostra capacitat de ser espectadors com ell vol que ho sigueu.

“És difícil fugir de les pròpies obsessions perquè, de fet, és a través d'aquestes obsessions que qualsevol escriptor construeix un corpus literari identificable”, escriu Batet al pròleg, també. Si heu llegit Bardera abans, ara us espera amb 47 contes adobats amb didascàlies que us faran tornar al seu univers truculent, corrosiu, irònic, paròdic. Hi ha aquell humor caldersià, hi ha la foscor de la narrativa centreeuropea (Mrozek ens espera a l'entrada, de bracet amb Javier Tomeo), hi ha una sornegueria àcida que l'enllaça amb el seu recull anterior, *Bèsties de companyia* (Godall Edicions, 2022). És Bardera i és el Bardera que se'ns torna a escapar, sempre bellugant-se, sempre anant més enllà i més enllà per a Bardera és més al marge, al límit, allà on no ha anat ningú, encara que la sala no s'ompli. Els que hi són l'empaitaran.